בסוד שי"ח

שאול שי"ר

פסיקת הרבנים הקלה על ההחלטה לבנות בהר חומה

אין זה סוד, כי הרבנים הראשיים לשעבר, הגר"א שפירא שליט"א והגר"מ אליהו שליט"א נדרשים כל שני וחמישי בשאלות הלכתיות שיש להן השלכות פוליטיות מרחיקות-לכת. הגר"א אליהו שליט"א נמנע מלפתח שיחות פוליטיות או להיגרר אחריהן בשל מעמדו כחבר בית הדין הרבני העליון. אולם, כאשר השבאל שואל שאלה הלכתית גרידא ומבקש את פסיקתו של "הראשון לציון", משיב הרב ללא התחמקות, גם אם משמעות הפסיקה היא פוליטית. הגר"א שפירא שליט"א חופשי יותר בהתבטאויותיו משום שאינו דיין והשיחה עמו קולחת לעתים מעבר לדיון ההלכתי העומד על סדר היום ונגולשת להיבטים הפוליטיים.

בשבוע שעבר התבקשו השניים להשיב, כל אחד בנפרד האם לפרוש מן הממשלה אל רקע החלטות הממשלה והעומד בראשה. השאלות היו מפורשות והתשובות היו מפורשות לא פחות: בשלב לב זה אין לפרוש מן הממשלה. כמובן שבפני הגר"א אליהו שליט"א הוצגו השאלות ב"מבנה" הלכתי כדי לא לסבך אותו בשיחות פוליטיות. אחד השואלים את "הראשון לציון" הוא איש כפ-תת, נ.ל. שפרישתו מן הממשלה היתה נוגדת פרישה של אחרים, שגם הם נשמעים לפסקי ההלכה של "הראשון לציון" והגר"א שפירא שליט"א.

אין ספק כי פסקי ההלכה הללו הקלו על בנימין נתניהו להחליט על הבנייה בהר חומה. שכן, פרישה של המפר"ל, למשל, מן הממשלה היתה מביאה לאלתר להקמתה של ממשלת אחרות לאומית על כל המשתמע מכך. ישיבתם בפנים, העמיקה את הלחצים על נתניהו בעד הבנייה בהר חומה וסייעה בידיו לעמוד מול הלחצים העצומים שהופעלו עליו בימים האחרונים, לסגת מהחלטתו לגשת למעשה הבנייה לאלתר.

ובעוד הרבנים הראשיים לשעבר, אחד על-פי דרכו את המהגיגות של הציונות הדתית, ממשיכה אווירת הפלגנות לכרסם בתוכנו, כמנהגנו מימים ימימה. שוב נשמעים הקולות מצד חוגים מסוימים בוכות הקמתה של רשימה תרשה לכנסת וזאת, כך נאמר, בהכוונה של אישיות תורנית. אין ספק שהקולות הללו פוגעים קשה באחדותה של הציונות הדתית וביסיון העבר, שמי שום מה לא נלמד הוכיח כי הפלגנות אין בה כדי להביא לתוצאה כלשהי אז-להישג המרעי הרצוי. השמאל הוא שנבנה מהמשיכה הרב-ציונית בתוך הציונות הדתית. חבל שהפעילים למען הרשימות החדשות לכנסת, אינם נצמדים אף הם לחוות דעת הלכתית של "זקני העדה" הגר"א שפירא שליט"א והגר"מ אליהו שליט"א.

בכל מקרה, כפי שכתבנו כאן באחרונה, נתניהו נוטה לפנות לכיוון הקמתה של ממשלת אחדות לאומית, בעיקר כדי לצמצם את יכולת התמרון של מועמדים פוטנציאליים לראשות הממשלה. והכוונה להאחד ברק ולי-צחק מרדכי. בסביבתו הקרובה של נתניהו מדברו לומר לנו, כי גם בממשלת אחדות לא ייפגע מעמדו של יצחק מרדכי. נראה, כי יש לקחת זאת בערבון מוגבל, למרות שהיה שלב שנסינו לחשוב שאכן כך יהיה.

לבייב מוותר על תמיכת המפלגות

הצטרפות המפלגות, "יהדות התורה" וש"ס לפרשת "אפריקה-ישראל" – מקרונלד' אינה לרוחו של איש העסקים החסכר, לב לבייב. גם לא לרוחם של המקורבים אליו בתוך החברה ומחוצה לה.

לבייב, שהוא פרי החינוך של משנת הרבי מלובביץ' זי"ע אינו מעוניין בשום חוזית של חילוניים דתיים, גם אם הדבר משרת את מי מהמפלגות החרדיות. לבייב אינו רואה עצמו בר-פלוגתא של הציבור החילוני והוא היה מבקש שהכל ייעשה מתוך אווירא של אחדות וללא העמקת קרעים בחברה הישראלית. הוא וחבריו מאמינים, כי ניתן להשיג הבנה בציבורים הישראלית. קורים כל עוד ידי כך שאין בונים סיפור של "אנחנו והם". הפרסומים בתקשורת אינם לרוחו של לב לבייב וכל הצדדה של עסקן מפלגתי בפרשה זו מצטרת אותו. הוא מקבל יעוץ משפטי צמוד ובאשר ההכרעה המשפטית אינה לטובת השבת הוא מקבל ויקבל את פסק-דינו של הרב, שאת הכרעתו הוא מקבל. ומדובר ברב מאחן בעל שיקול דעת הבקי בכל מכמני ההלכה.

בכל מקרה, לא תהיה זו הפתעה אם לבייב יחליט בעתיד הקרוב "לרדת" מאפריקה-ישראל. תלוי בקונה ובמחיר. האלמוניות שויה לו יותר מכל הנדל"נים המצאים בידי החברה הענקית הזו.

"מינהל הגיור" שיב בפעולה

"מינהל הגיור" בראשות מכון צומ"ת קם לתחייה. מנכ"ל המשרד לענייני דתות אבי בלושטיין חתם השבוע על המסמך המאפשר למינהל הגיור לשוב ולפעול ולמלא את כל הפונקציות המוטלות עליו. "מינהל הגיור" כפוף ל"ראשון לציון" הגר"א בקשי-דורון שליט"א והוא נועד להבטיח כי כל המערכת העוסקת בהכנת המועמד לגיור, תהיה נקייה מכל פסולת. התקציב שניתן אמנם חלקי, אבל גם חצי שנה זהו זמן יקר כאשר מדובר במעשי כות הגיור.

ועוד על מיחזור נייר בתבי קודש

כותב ראש מכון צומ"ת הרב ישראל רוזן:

קראתי "בסוד שיח" שלך בגיליון ש"ק "כי תשא" את דבריך אודות הצפת בתי הכנסת בעלוני פרשת השבוע ("שבתאונים") והעמסת יתר על ה"גניזות" בכל רחבי הארץ. בקטע שולבה תשובה רבה של כפר סבא, הרב שיר שלים"א, המתיר להשליך למיכלי "אמניר" למיחזור נייר, עפ"י פסק הגר"מ פיינשטיין זצ"ל.

אנו, ממכון "צומת", אתראים במידה רבה להיקפה הנרחב של גניזה זו, בעיקבון בתחת. פרצה – "שבת בשבתי". אך זכינו "להקדים תרופה למכה": בשנתון "תחומין" כרך ג' (תשמ"ב), פרסם הרב אירי דסברג, העורך הנוכחי של "שבת בשבתו", מאמר מסכם אידות מחכר שערכנו בדבר "אי-סוף פסולת נייר של כתבי קודש לצורך מיחזורה". במסגרת זו ביקרנו במפעלי "אמניר" בחדרה, וכ-כתבו בדרכי הטיפול בדחיסת הפסולת ו"לי'שתה" לעיסת נייר ממוחזרת.

מסתבר כי כיום ה"אוכל" נעשה "בידים" ויש בכך משום ביזוי כתבי הקודש. המאמר לווה בהצעות להשלכת "בלות" נייר רחום לבריכת המים בעיקיפין, כדרכי "גרמא", ורק אז יש מקום להיתר.

הצעה נוספת היתה כי תהיה הקפדה בשיווק להשתמש בנייר מוחזר שייעוד רק לספרי קודש או למיכלי קרטון וכד', ולא חלילה ל...נייר טואלט או למיכלי קרטון וכד', ולא חלילה ל...נייר טואלט או ל...עתונות צהבהבה.

הרה"ג שלמה מן-הגר הוסיף הערותיו בשולי מחקרנו בתחומין שם וסיים "על כן אין תקנה לזה אלא בהתקנת דרכים לעשיית נרמא. וזה רק אם יו-רו גדולי הדור שאין בגרם מחיקה איסור דאורייתא".

אגב, "המיחזור בהלכה" מוצא את ביטויו במאמר נוסף בכרך ה-16 של תחומין שהופיע אשתקד. מחקר נוסף אודות מיחזור מלח במשחטות ("אקולוגיה הלכתית") יראה אור א"ה בשבועות הקרובים, בכרך ה-17 הנמצא על מכתב הדפוס.

מחצרות אדמו"רים וחסידים

"שמא ידרוש שלא כהוגן"

"ספרי ימי הפורים", שעניינו דינים ומנהגים הקשורים לחג הפורים וכן ליקוט אמרתת-קודש על מגילת אסתר, תורב על-ידי אחד האברכים החשובים בגור, הרב יצחק מאיר ברכיה ליברמן שליט"א. (אביו, הרה"ג שמחה בונם ליברמן שליט"א, ניהל מערכות-דת חשובות בקהילה היהודית בברייטניה, והיה זה מחזה מרגין לראות אותו ואת בניו צועדים בגאווה ברחוב הראשי של שכונת הגרנון, לונדון, בלבוש חסידי מלא, בשבת קודש, ועוד בימים שהתבריישו ללכת ברחוב עטופים עם טלית, בדרך הקצרה מבית הכנסת הביתה.) בחלק "אמרות קודש" שבספר, הובאו כמה סיפורים, שחלקם מתפרסמים לחלן, כמו כמה מאמרות הקודש שמשמשו את הענין במיוחד.

רבי פנחס מנחם אליעזר יוסמן זצ"ל, המכונה האדמו"ר מפיל'ץ, נכדו של בעל "חידושי הרי"ם" מביא בספרו "שפתי צדיק" סיפור ששמע מפי 'זקנו האדמו"ר' זצוק"ל עם מוסר השכל לפורים.

וזה סיפור המעשה:

באחת העריס היתה אשה שסוחרה בגופה ולקוחה בשכרה חמש מאות דינרי זהב. פעם אחת נסע אליה יהודי אחד לחסוא ולקח עמו הסך הנ"ל. כשהיה בדרך, שמע קול בכיות מאנשים ונשים, שהיו אז בצבע גדול, שכן, הם אמורים היו להיות מובלים לבית הסוהר, על שלא פרעו חובם לאדון שהשכיר להם את ביתם. בכי המשפחות נגע ללבו של האיש ונכמרו רחמיו ושאל את שלוחיו של האדון כמה הם חייבים. משששמע באיזה סכום מדובר, לקח את כל הסכום אשר היקצה לעבירה ופרה את כל השבויים ובעקבות כך גם לא עשה את העבירה. מעשה החסד של האיש ומצוות פדיון השבויים עוררו רעש גדול בשמים ונפסק בבית-דין של מעלה שכל מה שהאיש הזה יפסוק כך יקום ויהיה. אלא שחושבי בשמים, שמא יידרוש שלא בהוגן, שמא יראה להחזיק מתים ושאר דברים שהשעה לא הוכשרה לה, ונזרו עליו שיתאונה לשתות יין שרף. וכך קרה שרוב הזמן היה שיכור.

והיתה שעה שהעולם היה בצער גדול, שלח רבי ישראל בעל-שם-טוב זצוק"ל כמה מתלמידיו אל השיכור, כדי שיבקש רחמים ובשמים יהפכו את הצרה לרווחה. כשבאו אליו, נאלצו להמתין זמן ממושך עד שהתפכח משכיותו ומשביקש לחזור ולשתות מהיין שרף מנגו ממנו וביקשו את אשר ביקשו ופעל רחמים ונעשה כרצונו.

משסיים בעל חידושי הרי"ם לספר את הסיפור אמר, כי גם בפורים ניתן מהשמיים, שהוא עת רצון וכל איש ישראל יכול לפעול ככל שיבקש. אולם חששו שמא ידרשו המבקשים שלא כהוגן, חייבו חז"ל לבסומי בפורים עד דלא ידע, שעם-ישראל יהיה בבחינת אותו שיכור. וסיים חידושי הרי"מ: אין ספק, אין שום הוי אמינא, שנפסיד ח"ו על-ידי תקנת חז"ל, אלא שמן הסתם עולה יותר נחת-רוח מי שמבטל תפצו לצייית להוראת חז"ל, מאשר יכוון לבקש עבור עצמו טובות ובאפשרותו להוציאן אל הפועל".

השיכור מקרקא

מעשה בשיכור מקרקא ששתה יין שרף ונשתכר שני שבועות קודם פורים ושני שבועות אחר פורים. משששאלוהו להנהגתו המשונה הזאת, שהרי אי דין חייבים להשתכר בפורים בלבד? השיב, כי קושיא גדולה לו על המן. המן שרצה להרוג ולאבד את כל היהודים בכל מלכות אחשוורוש, הכיצד קבע זמן לביצוע הגזירה ליום אחד בלבד, אולי כמה מן היהודים ימשינו עצמם בתוך בורות, שיחים ומערות וכדומה ולא יוכל להרוג אותם ביום אחד. ועל כן אין ספק כי המן צריך היה לקבוע את משך הגזירה לכל חודש אדר, כמו שאכן נפל בפור:

בחודש אדר. אלא שהמן ברוב רשעותו חשב אולי לא יוכל להוציא לפועל את גזירתו ויהיה ההיפך ממחשבתו הרעה, כמו שבאמת קרה וירעשו אותו בני ישראל ימי משתה ושמחה, לכן, כדי שלא יתיהפך כל החודש ליום טוב, הגביל את גזירתו ליום אחד בלבד. ואמר השיכור: אני יודע כוונת המן הרשע שהוא למעט שמחתנו, אבל באמת השמחה היא בכל החודש, ולכן אני שותה שני שבועות קודם הפורים ושני שבועות אחרי כן (מתוך "שיח שרפי קודש").

"סעדני ואושעה"

באחד הפורימים שלח המלך אל הרה"ג רבי נפתלי הגרזל זצ"ל, בעל "סמיכת חכמים" (נוסח אחר: אל הרה"ג רבי אלעזר רוקח ז"ל מאמסטרדם) שיתפלל בעדו. המלך זקוק היה ליישועה באיזה עניין, שהיה חשוב לו במיוחד והוא האמין בתפילותיו של הגר"ל.

והבה הקדוש אכל ושתה כראוי בפורים ובשמחה גדולה כמצווה ונתקבלה תפילתו והיתה למלך הישועה. בתוך כך שלח המלך את שלוחיו לחקור כיצד הרה"ג נהג בעניינו והללו סיפרו לו, כי הרב אכל ושתה הרבה מאד ושמח במיוחד, מעבר לנהוג ולמקובל.

שיגר המלך את אחד מאנשי אמונו לקרוא לרב ומשמה בא, שאל אותו על התנהגותו והוסיף: אני יודע ומאמין שהישועה היתה לי בזכות תפילתך למעני. אבל, כל התנהגותך כפי יסיפרו לי נפל-את היא בעיני אבילה, שתייה, שמחה וכיו"ב. השי-כו הרב הקדוש: ביום זה, פורים, רצון ה' הוא שנהיה שרויים בשמחה גדולה ונאכל ונשתה, וכאשר אנו מקיימים ועושים רצונו של מקום יתברך שמו, עושה גם הוא את רצונו וממלא את כל מה שאנו מבקשים (רבדי שמואל סלונים).

יום הכיפורים הוא כמו פורים

הקדוש רבי ישראל מרוזין זצוק"ל היה אומר יום כיפורים הוא יום כמו פורים (כפי הירמיון), נמצא, כי פורים גדול במעלה מיום כיפור. והטעם, כי יום הכיפורים מכפר רק לשבים ופורים. בין לשבים ובין לשאינם שבים, כי בפורים כל הפושע יד נותנים לו. ובמסכת מגילה נאמר "קיימו וקבלו", קיימו למעלה מה שקיבלו למטה. ולמטה קיבלו לתת מתנות לכל דורש בלי הבדל, כן קיימו למעלה לכל פר לכל, בין ראוי ובין אינו ראוי.

במגילת אסתר יש קס"ו פסוקים לא פחות ולא יותר. בפרשת בשלח שבה נזכר בראשונה עניין מחזיק עמלק, יש תשעה פסוקים ואילו בפרשת כי תצא עוסקים שלושה פסוקים במחיית עמלק, וכשמונים את התיבות של י"ב הפסוקים הללו מוצאים קס"ו תיבות במכוון! (ספר מעשה רוקח).

"הלעיטני נא מן האדום האדום הזה" ראשי תיבות: המן, רמז שגם לזרע עשיו, והיינו המן, תהיה נפילה והשפלה לפני זרע יעקב על-ידי הלעטה (ספר פענח רזא).

הסר מעלי נגעך (תהלים ל"ט י"א) ראשי תיבות המ"ן, כי עוד לא היה נגע כמותו, על כן ביום מפלתו הוטר מעלינו שורש פורה נגע זה (שפתי צדק).

ואמר הרה"ג הצדיק הר' יצחק אייזיק זצוק"ל מקאריץ, שעל כן נקרא המן "צורר כל היהודים" מלשון (חולין קז עמוד ב') צורר אדם בשר וגבינה ביחד במסמחת אחת, והכוונה שבגלל המן נצרדו כל היהודים בצוואת חרא בשלום וריעות, ולזכר הנס באה המצווה של משלוח מנות איש לרעהו (ביטוי לאחדות וריבוי איש את רעהו) כי הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור (עטרת ישר-אל).